VIAȚA CULTURALĂ

SCRIITORI, OAMENI DE TEATRU, CRITICI, SPECTATORI RĂSPUND ANCHETEI „SCÎNTEII" DESPRE:

1. ORIENTAREA REPERTORIULUI ÎN FUNCȚIE DE MISIUNEA EDUCATIVĂ A TEATRULUI, DE ROLUL SĂU ÎN STIMULAREA DRAMATURGIEI ORIGINALE ȘI POPULARIZAREA MARILOR OPERE UNIVERSALE.

2. SCOPUL ACTIVITĂȚII TEATRALE: SUCCESUL ARTISTIC AL FIECĂRUI SPECTACOL.

CE SE JOACĂ PE SCENELE TEATRELOR NOASTRE?

CÎND CONCEPȚIA UNUI PROGRAM DE TEATRU ESTE DOMINATĂ DE MODĂ

Remarcînd că în ultimii ani teatrele noastre și-au lărgit mult cîmpul de investigație, oferind o imagine mai variată a creației dramatice naționale și universale, numeroși oameni de teatru și spectatori și-au exprimat părerea că, de multe ori, conducerile teatrelor pierd din vedere criteriile esențiale. „Unele teatre alcătuiesc încă repertoriul după ureche — ne-a spus dramaturgul HORIA LOVINESCU. De pildă, repertoriul Teatrului Național din Craiova nu spune nimic. Nu pot descifra fizionomia acestui teatru care, subliniez, este Național. Teatrul de stat din Baia Mare are un repertoriu prost gîndit, insignifiant. Ce vrea el să demonstreze?".

Să luăm repertoriul teatrului din Baia Mare. Într-adevăr, ce vrea să demonstreze un repertoriu alcătuit în majoritate din piese „ușurele", un repertoriu care din dramaturgia originală cuprinde doar o piesă polițistă („Insula spionilor" de Șt. Berciu) și o comedie cu adulter („Întîlnire cu îngerul" de Sidonia Drăgușanu), pentru ca din dramaturgia străină să reia o altă piesă polițistă („A doua împușcătură" de Robert Thomas) și încă o comedioară minoră („Cînd vine barza" de André Roussin)! Ce ar putea demonstra un asemenea repertoriu decît o gîndire superficială și abdicarea teatrului respectiv de la sarcinile sale!

Să luăm și repertoriul Teatrului Național din Craiova și să ne adresăm unor spectatori craioveni. „După stagiunea precedentă, în care Naționalul craiovean a înregistrat o serie de reușite, printre care un foarte bun „Othello", actualul proiect de repertoriu nu promite prea mult, spune EUGEN NEGRICI, asistent la Institutul pedagogic. Din 11 premiere, doar 4 piese românești, dintre care una este un basm localizat, alta este o piesă istorică de Octav Dessila". *Mai mulți spectatori au remarcat că acest repertoriu conține puține opere cu un conținut de idei înaintat, valoros; în schimb, ei s-au întrebat dacă Marc Gilbert Sauvajon sau Dario Fo sînt asemenea exponenți de frunte, vîrfuri ale dramaturgiei contemporane, pe care un Teatru Național are misiunea să-i prezinte publicului său.*

„Scena bîrlădeană are o preferință cel puțin discutabilă pentru comediile cam debile și piesele polițiste. Și pentru stagiunea aceasta ni se oferă „A doua împușcătură" de Robert Thomas. Nu am absolut nimic împotriva pieselor cu împușcături, detectivi, însă ce este prea mult nu e bine. N-o fi oare la mijloc o subestimare a publicului?" — spune MIHAI DUMITRIU, redactor-șef al ziarului „Flacăra Iașului"

După cum arată criticii teatrali MARGARETA BĂRBUȚĂ, I. MANIȚIU *și alții, printr-un fenomen de mimetism piesele polițiste ale lui Robert Thomas au ajuns să fie jucate simultan la Tg. Mureș (atît secția română cît și cea maghiară) și Arad, iar din actualele proiecte de repertoriu rezultă că urmează să fie jucate în toate cele trei teatre ale regiunii Brașov. Socotite „rentabile", astfel de piese sînt programate frecvent, purtate pe teritoriul regiunii respective și în restul țării.* „În turneele pe care le întreprind, teatrele urmăresc uneori mai mult aspectul material decît cel estetic, educarea artistico-ideologică a publicului" — spune regizorul CĂLIN FLORIAN. De exemplu, Teatrul Nottara și-a ales pentru turneu „8 femei" de Robert Thomas". *Se vede de aici cum un șir întreg de teatre au căpătat un adevărat „tic" pentru un oarecare autor de piese polițiste „bine făcute".*

Se știe că operele de frunte ale dramaturgiei universale au prilejuit teatrelor nu puține succese prețioase și de prestigiu. Cunoașterea și popularizarea valorilor artistice ale altor popoare se înscriu în politica noastră culturală. Pentru unele teatre însă, reprezentarea unor piese sau autori de peste hotare a devenit un scop în sine. De aici decurge, pe de o parte, un spirit scăzut de selecție, includerea în repertorii a unor piese nesemnificative ca „A doua împușcătură" de Robert Thomas, „Cînd vine barza" de A. Roussin, „Gog și Magog" după Mc Dougall și T. Allan, „Floare de cactus" de Barillet și Grédy, „Noaptea la drumul mare" de Renato Lelli, „Bicicleta în fața porții" de Marc Gilbert Sauvajon etc., etc. Oare jucînd asemenea lucrări îndeplinim sarcina de a face cunoscut publicului tezaurul culturii universale, sînt ele reprezentative pentru creația spirituală a popoarelor respective! Pe de altă parte, se constată o dozare nejudicioasă, astfel încît la unele teatre piesele străine ajung să fie programate predominant. Cifrele nu exprimă, în cazul de față simple statistici cantitative, ele devin semnificative pentru anumite tendințe calitative. Aceste tendințe diminuează valoarea repertoriilor, duc la scăderea funcției lor social-educative.

„Nu prea pricep ce nevoie avem de piesuțe importate — spune regizorul LUCIAN GIURCHESCU. De ce în loc de Sartre, jucăm Roussin (nu că n-ar avea și piese valoroase, dar văd că două teatre au ales o lucrare foarte slabă), de ce majoritatea uită de scriitorul socialist Brecht (după furibunda pasiune brechtiană de acum 2—3 ani), dar descoperă cîte un obscur italian (Renato Lelli). Și mai puțin înțeleg de ce ne batem douătrei teatre pe o singură piesă a unui autor ce a scris 10—12 piese, de ce alegem din auzite și nu din citite".

Asemenea anomalii, după părerea criticului MIHAI FLOREA, *se datorează unor „mode" în materie de repertoriu:* „Unii consideră că a fi modern înseamnă a juca numai dramaturgie existențialistă, dramaturgia absurdului sau cea a angoasei și a deznădejdii. Și astfel, unele teatre uită să mai joace pe Caragiale, Alecsandri, Delavrancea, pe Sofocle și Eschyl, pe Gorki, Ibsen, Cehov". *De altfel nu numai criticii, dar și spectatorii au observat apariția acestor mode.* „După ce a fost pusă în scenă „Rinocerii" la Teatrul de Comedie — remarcă profesoara ILEANA SAVIN — toate teatrele au început să se bată pentru Ionescu. A existat și o „modă" Eduardo de Filipo. Acum sîntem în „moda" O'Neill și „moda" Anouilh. Dar nu s-a reprezentat nimic pînă acum de marele dramaturg comunist irlandez Sean O'Casey. Alți autori sînt reprezentați destul de puțin (Garcia Lorca, Cehov, Maxim Gorki, Ibsen, Tolstoi").

Mulți spectatori se întreabă dacă nu e cam mult ca Teatrul Național din București să programeze două piese de Anouilh în aceeași stagiune, mai ales cînd capitolul dramaturgiei originale contemporane e slab reprezentat. De altfel, moda e atît de puternică încît pînă și Teatrul... de copii „Ion Creangă" s-a crezut dator să înscrie în repertoriul său o piesă de Anouilh — și încă una străbătută de ideea „neagră" că dragostea e irealizabilă pe pămînt. De altfel, trebuie spus că Teatrul „Ion Creangă" a dat uitării, pare-se, profilul său precis, faptul că este un teatru destinat în exclusivitate micilor spectatori.

Scriitorul EUGEN BARBU *își exprimă părerea că repertoriul pe stagiunea actuală* „nu e bine dozat. Lipsa de grijă a directorilor la latitudinea cărora a fost lăsat acest important capitol al vieții teatrale a dus la anomalii care ne îngrijorează. De la programarea pînă peste cap cu piese excelînd în „tematică", dar lipsindu-le mult din calitatea dramaturgică, s-a sărit peste cal la suprasolicitarea autorilor de peste hotare. Avem astfel o proporție îngrijorător de mică de piese autohtone pe scenele noastre și o recrudescență a „psihanaliștilor". Moda s-a transmis și la autorii tineri români. Nu putem să mai scriem teatru decît începînd de la Beckett în sus. Ori, asta e și greu și nepotrivit. De sigur, e interesant să-l vedem, în sfîrșit pe acest mare autor în interpretarea actorilor noștri, după cum e interesant să-l reprezentăm pe Ionescu, cum remarca, pe bună dreptate, și Horia Lovinescu, într-o anchetă a revistei craiovene „Ramuri", dar...

Teatrele unui stat sînt destinate întîi și întîi încurajării operei naționale. Asta nu înseamnă că trebuie să promovăm, cu orice preț, piese mediocre, numai pentru că sînt românești. Doamne ferește! Dar iată că „Dantonul" lui Camil Petrescu, capodopera sa, nu e anunțată, deși o piesă a aceluiași face casă la Teatrul Mic! Deci, Camil e scenic, deci Camil se poate juca, și-atunci? Lista autorilor noștri clasici e destul de lungă și cuprinde nume și opere destule. Nu o să le înșir eu aici pentru că nu sînt om de teatru, dar aș aminti ceea ce este trainic și rezistă timpului din teatrul lui Blaga, l-aș aminti și pe Gib Mihăiescu și pe Kiriețescu și pe Sorbul, cu piesele lor, jucabile cu scurtări și mici intervenții».

Din pricina orientării unilaterale spre anumiți autori sau genuri teatrale, sectoare importante ale dramaturgiei universale și naționale scapă atenției teatrelor.

„Cred că din repertoriu lipsesc tragediile antice, modalitate de expresie mai grea, dar pe care nu trebuie s-o ocolim, fiind o școală pentru cultura noastră teatrală, afirmă artista emerită IRINA RĂCHIȚEANU — ȘIRIANU. În ce privește literatura dramatică românească, o serie de autori, cum sînt Liviu Rebreanu, George Mihail-Zamfirescu, Ion Luca, Hortensia Papadat-Bengescu, Victor Eftimiu, Lucian Blaga nu sînt reprezentați suficient (unii deloc) cu lucrări valoroase".

„Nu e prima oară — arată dramaturgul AL. MIRODAN — cînd, răsfoind repertoriul teatral, sînt impresionat de existența unui „vid". E vorba de vidul exprimat prin absența totală sau aproape totală a pieselor românești scrise în ultimii douăzeci de ani. Am sentimentul bizar că, printr-un nescris cuvînt de ordine, s-a stabilit prejudecata că faza în cauză a dramaturgiei e (sau a devenit) fără de valoare. E o etichetă asemănătoare parcă aceleia care a fost aplicată decenii de-a rîndul dramelor lui Camil Petrescu, pînă cînd, într-o zi, foarte de curînd, niște oameni de teatru au descoperit că eticheta nu corespunde adevărului, au zmuls-o și au oferit, în chip loial, autorului șansa de a-și convinge publicul. Așteptăm, cu nerăbdare și răbdare, acel nou val de regizori „neconformiști" care, disprețuind prejudecata înrădăcinată și tenace ca o fatalitate, vor „relansa" pe scenele bucureștene douăzeci de ani de teatru".

LOCUL PE CARE-L OCUPĂ DRAMATURGIA ROMÂNEASCĂ

„Nu spun nimic nou afirmînd că fără un repertoriu național nu poate exista de fapt un teatru național — declară LUCIAN GIURCHESCU.

După părerea sa, „preponderența repertoriului național în cadrul repertoriului general nu este o problemă de cantitate ci una de calitate. Piesuța (așa cum semnala, de exemplu, un cronicar în unul din ultimele numere ale „Tribunei", referindu-se la „O mișcare greșită" de V. Stoenescu), fie că e dramă sau comedie nu acopere necesitatea de-a juca piese românești. Piesa românească veche sau nouă trebuie să fie cea mai valoroasă producție a teatrului respectiv sau cel puțin una dintre piesele ce pot stîrni un interes artistic-social real, ce pot da naștere unor spectacole de înaltă ținută".

„Consider — spune criticul teatral TRAIAN ȘELMARU — că repertoriul unor teatre nu răspunde criteriilor exigente de cultură. Sînt programate încă destule piese de valoare îndoielnică — succese ieftine de casă. Sînt surprins că pe scenele unor teatre din regiuni, care s-au prezentat la Decada din vară cu spectacole de ținută, începutul de stagiune n-a adus nimic deosebit. Puține sînt piesele de valoare, jucate în București și reluate pe aceste scene. E drept că sînt programate lucrări de autori necunoscuți, debutanți. Asta e bine. Dar să muncim cu ei, ca să realizeze piese de calitate, nu să reprezentăm otova producții slabe cum este recenta premieră cu „Întîlnire la miezul nopții", pe care am văzut-o la Brașov.

Criticul MIHAI FLOREA *arată că* „în stagiunile trecute, multe teatre din regiuni au jucat comedii ca „Grădina cu trandafiri", „O felie de lună", destul de subțiri și ca realizare artistică și ca forță educativă, comedii care își justificau existența pe scena unui teatru sau două, dar nu explicau larga lor difuzare pe plan republican. O situație asemănătoare se prezintă și în stagiunea curentă, cînd piesa „Fii cuminte, Cristofor" figurează ca reluare la *unsprezece* (!) teatre din țară, iar „Întîlnire cu îngerul" va fi jucată la șapte teatre. Este aceasta o dozare de natură să satisfacă varietatea de gusturi și exigențe a spectatorilor, să contribuie la exercitarea misiunii profund și complex culturalizatoare a teatrului? După părerea mea, nu".

„O seamă de texte dramatice de slabă calitate artistică, aparținînd unor autori îndeosebi bucureșteni, văd lumina rampei în localități unde nu există suficiente condiții spre a fi supuse judecății critice avizate — arată criticul teatral I. MANIȚIU. Așa sînt piesele, îndelung jucate și purtate fără rost în turnee, „Căsnicia nu-i o joacă" de I. D. Șerban, sau „Ulisse și coincidențele" de M. Șeptilici și Gh. Dumbrăveanu".

„Teatrul contribuie la educarea ideologico-artistică a publicului numai în măsura în care este foarte bun — declară EUGEN BARBU. Cît timp vom rămîne la calamburi, la *miticisme*, nu vom avea succesele pe care le scontăm. Unii autori contemporani se află pe un drum al ușurătății. Să sperăm că și autorii de „piesuțe" au înțeles că trebuie să facă o cotitură în creație. Pentru asta trebuie însă directori de teatre bine pregătiți ideologicește, directori de teatru dispuși să încurajeze cu adevărat dramaturgia românească! Teatrul de Comedie, de pildă, pentru care am mare stimă, fiind un teatru cu excelenți actori, în afara unor vodeviluri spirituale, cu îngăduință, nu a promovat marea comedie românească. Să mi-o arate și o voi aplauda. La Național n-am văzut drama așteptată a unui nou mare autor român. Și doar acestora nu li s-a terminat sămînța! Talente se mai găsesc în țara asta".

CE FACEM PENTRU A-I DESCOPERI ȘI ÎNCURAJA PE AUTORII PIESELOR NOASTRE?

Ce este de făcut pentru a stimula talentele, pentru a promova creația dramatică originală de calitate, pentru a asigura condițiile apariției unor mari piese românești consacrate problemelor esențiale ale timpului nostru? „Cred că nu este nevoie să căutăm soluții aiurea, ci doar să ne amintim de propria noastră experiență pozitivă, spune TRAIAN ȘELMARU. Acum cîțiva ani se crease — și Teatrul de Comedie a fost atunci printre fruntașii acestei mișcări — un climat de stimulare a dramaturgiei originale, climat în care cu îndrăzneală și entuziasm creator s-au promovat piese, desigur imperfecte, dar care aduceau ceva nou în peisajul teatral românesc, și care au avut un real succes la public. Am impresia că la un moment dat, și mai cu seamă de teama concurenței repertoriului occidental, asemenea piese au fost considerate „o afacere proastă" și au început a fi ocolite. Spectatorii au apreciat multe dintre aceste lucrări — repet, imperfecte — dar care aveau ceva de spus. Mai mult decît atît. La confruntarea cu opinia publică internațională — în ciuda scepticismului unora — spectacole cu piese originale (mă refer la marele premiu obținut de studenții noștri cu „Șeful sectorului suflete" de Al. Mirodan la competiția internațională de la Zagreb) s-au clasat pe primul loc. Avem toate motivele să ne bizuim pe cei mai buni dintre autorii noștri dramatici, să-i promovăm cu curaj, să permanentizăm acel climat stimulator care, ori de cîte ori a domnit în viața teatrală, a dus la afirmarea capacității lor creatoare".

„Din păcate — ne-a spus HORIA LOVINESCU — dramaturgia noastră nu este, la ora actuală, la nivelul celorlalte arte. Rezerve care ar trebui scoase la lumină există totuși. Cred că teatrele ar trebui să fie preocupate de producția tinerilor, și în special de piesele într-un act. Trebuie să plecăm cu convingerea că arta acestor tineri nu este încă perfectă, dar este perfectibilă. Fără concesii, putem face mai mult, încurajînd experimentele de care dramaturgia noastră a dus multă vreme lipsă. Sînt unele cazuri cînd nu ne putem da seama pe deplin de valoarea efectivă a unei lucrări atîta timp cît n-o vedem pe scenă și nu avem posibilitatea s-o discutăm. Evident, și dramaturgii consacrați sînt încă puțini. Cred că pentru dezvoltarea tuturor e nevoie să-i jucăm, să-i discutăm, să ne gîndim la un sistem premial și la alte forme de stimulare".

„Depun însă toți directorii de teatre și toate secretariatele literare zelul necesar pentru a „descoperi" autori originali noi? — se întreabă MIHAI FLOREA. Teatrul Muncitoresc C. F. R. a dovedit acest lucru de-a lungul existenței sale, și Teatrul Nottara va face un început în această stagiune pe scena Studioului experimental (cu piese de Radu Dumitru, N. Constantinescu, Dorin Moga). O frumoasă tradiție și-a făcut în acest sens teatrul „Barbu Delavrancea", pe scena căruia au debutat Gh. Vlad, C. Pastor, C. Șova.

Nu cred însă că poate fi considerată satisfăcătoare constatarea pe care o facem consultînd repertoriul unor teatre, în care, după ce se enumeră 5, 6, 7 titluri, la sfîrșit vedem scris: „loc liber pentru o piesă originală". Așa este cazul Teatrului din Brașov și al celui din Sibiu (secția română), Teatrului Național din Iași (care are vacant în repertoriul său locul unei „piese originale pentru deplasări"), Teatrului maghiar din Satu Mare".

După părerea MARGARETEI BĂRBUȚĂ, *repertoriile actuale constituie un regres față de stagiunea precedentă:*

„Teatrele din regiuni, care se grăbesc să imite adesea fără discernămînt Capitala, în ceea ce privește repertoriul străin, sînt mult mai puțin prompte în a prelua succesele originale bucureștene. „Moartea unui artist" de Horia Lovinescu, „Ștafeta nevăzută" de Paul Everac, piese valoroase pe teme contemporane, au fost reprezentate pînă acum la foarte puține teatre din țară, iar în stagiunea actuală nu le-a programat nici un teatru".

Este un lucru absolut nefiresc. O asemenea atitudine față de piesele bune, cu un bogat conținut uman, și preferința pentru piese minore, facile, nu este de natură să-i stimuleze pe dramaturgi, să-i îndemne a aborda teme fundamentale. Ba chiar dimpotrivă, se constată că unii autori care au debutat cu piese de idei, apreciate pentru valoarea lor literară, încearcă acum să-și croiască drum spre inima directorilor teatrelor cu lucrări „ușurele", comedioare amuzante, care nu-și propun să comunice mare lucru dar pot fi montate fără efort artistic și aduc bani la casă.

Promovarea dramaturgiei originale nu poate fi lăsată la voia întîmplării ci trebuie să constituie o activitate organizată și perseverentă. Pentru ca pe scenele teatrelor să fie reprezentate piese de actualitate de o mare valoare artistică, bogate în idei, conducerile acestor instituții artistice au datoria să creeze o atmosferă de profund interes și emulație artistică.

Ar fi greșit dacă am confunda dragostea pentru repertoriul original, pasiunea pentru promovarea lui cu lipsa de exigență, cu rabatul făcut neîmplinirilor artistice sau cu semnarea unor polițe în alb, cu încurajarea mediocrităților. Dar pentru a evita aceste pericole, teatrele au datoria să nu lase preocuparea pentru dramaturgia originală numai pe seama secretarilor și referenților literari, uneori lipsiți de competență și prestigiu, ci să antreneze în această nobilă muncă forțele intelectuale cu cea mai înaltă calificare, oameni care să poată aduce o contribuție efectivă la atragerea și sprijinirea autorilor dramatici. Dezbateri vii, de un înalt nivel ideologic, vor contribui la realizarea lucrărilor de răsunet, străbătute de patosul epocii noastre. Din păcate, Uniunea Scriitorilor nu a întreprins de multă vreme acțiuni eficace, stimulative pe acest tărîm.

FIECARE SPECTACOL — UN SUCCES ARTISTIC CU ECOU PROFUND ÎN RINDUL SPECTATORILOR

Iată un principiu pe care, în mod normal, ar trebui să-l aibă în vedere orice colectiv teatral în stabilirea repertoriului său. Acesta însă — după părerea scriitorului EUGEN BARBU — „e un deziderat, nu o realitate. Echipele de actori ale celor mai multe dintre teatrele noastre nu sînt omogene, cuprind multe improvizații, distribuțiile se fac după capriciul regizorului, și de ce să n-o spunem? — pe alocuri, ca pe timpuri, cu intervenții din afară! Așa nu se poate! Să joace cei mai talentați, să nu fie sacrificați tinerii pentru că un „maestru al artei" nu înțelege să facă loc și celor care urmează. Aș dori să fiu bine înțeles. Nu cer scoaterea din distribuții a cuiva, dar nici primele-amoreze de 50 de ani nu conving".

Introducerea diferitelor lucrări în repertoriu se face de multe ori sub influența unui actor care întrevede pentru sine un rol „gras" sau după preferințele strict subiective ale unor regizori care — cum ne spune MARGARETA BĂRBUȚĂ — *se gîndesc mai puțin la ideile pe care le-ar putea comunica spectatorilor, cît la ceea ce „pot ei să facă" din piesa respectivă. E oare pe puterile și pe profilul Teatrului de stat din Petroșeni, de exemplu, să joace „Lungă călătorie în noapte" de O'Neill? Aceasta — după cum arată HORIA LOVINESCU — pe lîngă că este o piesă foarte dificilă, prezintă prea puțin interes pentru publicul din Valea Jiului.*

„Alegerea întîmplătoare a textelor, oricît ar fi ele de valoroase, fără să se țină seama de forțele colectivului sau fără o viziune regizorală proprie, bine constituită, duce la spectacole hibride, datorită contradicției între calitatea majoră a piesei și interpretarea sa minoră — spune regizorul VLAD MUGUR. Asemenea exemple au oferit, după părerea mea, spectacole ca „Macbeth" sau „Regele Lear" la București, „Apus de soare" la Naționalul clujean acum vreo două stagiuni, un „Henric al IV-lea" de Pirandello la Constanța sau „Vlaicu-Vodă" la Bacău".

Adeseori noțiunea de succes este înțeleasă greșit în teatrele noastre. Adevăratul succes îl constituie spectacolul care se impune prin bogăția de idei a textului, prin originalitatea și profunzimea creației regizorale și actoricești. Spectacolele de succes sînt acelea care aduc ceva nou, se disting prin marea lor forță emoțională și devin, întrunind în mod armonios toate aceste calități, adevărate evenimente artistice. Succesul este nemijlocit legat de ideea durabilității în timp, de ecoul larg în rîndurile publicului, de rolul stimulator pe care îl are în rîndurile celorlalți creatori. De multe ori însă aceste criterii nu se generalizează în teatrele noastre. Sînt jucate piese pentru a umple un gol, pregătite în grabă, cu minimum de efort, spectacole mediocre care de fapt înseamnă insuccese camuflate și a căror trecere prin viața noastră artistică nu lasă nici o urmă. Dispariția în anonimat este o consecință firească a inutilității lor, a improvizației cu care au fost programate, a grabei cu care au fost pregătite.

Un spirit lucid, realist în alcătuirea repertoriului, în evaluarea posibilităților regizorale și actoricești trebuie să ne conducă necontenit. Numai o dozare rațională a eforturilor, numai o cunoaștere clară a forțelor de care dispune teatrul poate duce la realizarea succesului dorit deopotrivă de public, de regizori și actori.

Concluzii

Răspunsurile primite în cadrul anchetei de față scot la iveală neajunsuri extrem de serioase în munca de întocmire a repertoriilor. Numeroasele exemple citate demonstrează cu prisosință că multe teatre și-au întocmit programul de activitate la întîmplare, neglijînd valorile autentice ale dramaturgiei originale și îndreptîndu-se spre lucrări nesemnificative.

Principala răspundere în alcătuirea repertoriilor revine în prezent conducerilor de teatre. Ele au obligația de a echilibra astfel repertoriul încît locul dominant să-l ocupe dramaturgia românească. Ele trebuie, de asemenea, să pună în bătaie cele mai bune forțe artistice ale teatrului pentru a realiza, cu toate lucrările dar mai ales cu cele originale, spectacole de valoare.

Elaborarea repertoriului constituie o muncă ideologică, o sarcină de înaltă cultură, care cere un studiu aprofundat, un orizont larg, cunoașterea temeinică a fiecărei piese. Pentru ca teatrele să poată face față responsabilităților sporite ce le revin în momentul de față, e necesară întărirea secretariatelor literare cu cadre calificate, consultarea largă a oamenilor de specialitate și a spectatorilor. Repertoriile să nu fie rezultatul alăturării haotice a propunerilor primite de la diferiți autori sau traducători, ci rodul unei profunde gîndiri colective. Dar acest lucru nu va fi posibil cîtă vreme consiliile artistice ale teatrelor vor rămîne — ca acum — organe fantomatice, existente numai pe hîrtie.

Alcătuirea repertoriilor se întemeiază la noi pe criterii științifice limpezi, care au fost de altfel reamintite în plenara Consiliului Teatrelor din iulie a.c. La această plenară au fost făcute observații critice ascultate pe marginea proiectelor de repertorii. De ce n-au depus directorii de teatre o muncă serioasă pentru îmbunătățirea lor? Credem că nici acum nu este prea tîrziu spre a se trece la măsuri eficiente pentru stagiunea în curs.

Dreptul și obligația fiecărui teatru în parte de a-și fixa repertoriul, nu absolvă Consiliul Teatrelor din Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă de îndatoririle sale și nu justifică o politică de non-intervenție din partea acestuia. Cine altul, decît Consiliul Teatrelor poate avea o imagine globală a repertoriului pe țară, cine altul este chemat să vegheze la armonizarea și echilibrarea acestui repertoriu, astfel încît să fie evitate „moda", disproporțiile? Consiliul Teatrelor a înființat, în cadrul său, o comisie de repertorii care să recomande teatrelor lucrări de valoare artistico-ideologică, să contribuie la discutarea noilor creații dramatice, să se ocupe de analiza felului cum este „dozat" repertoriul; dar această comisie de cîtva timp și-a sistat activitatea.

Presa are un rol important în orientarea repertoriilor. Trebuie spus că, în multe cazuri, critica se pronunță cu întîrziere și foarte superficial cu privire la noile lucrări reprezentate pe scenă sau tipărite. Premiere pe țară, ca „Nu sînt Turnul Eiffel" de Ec. Oproiu, la Piatra Neamț, sau „Simple coincidențe" de Paul Everac, la Timișoara, au fost trecute cu vederea de majoritatea cronicarilor. E oare această atitudine de natură să stimuleze interesul teatrelor din provincie pentru repertoriul original?

Directori și alte cadre de conducere din teatre arată pe bună dreptate că mijloacele de informare sînt insuficiente, textele noi și traducerile circulă greu și ajung cu mare întîrziere, mai ales în provincie. Critica vizează în primul rînd Consiliul Teatrelor, A.T.M.-ul și centrul de documentare teatrală care activează sub egida sa. Considerăm că aceste instituții, precum și secretariatele literare ale teatrelor, trebuie să realizeze o cotitură radicală în munca de informare și documentare. Numai prin cunoașterea temeinică și multilaterală a literaturii dramatice, prin eliminarea improvizației și diletantismului, munca de alcătuire a repertoriului va putea fi transformată într-o veritabilă operă de concepție, de cultură.

Anchetă realizată de **Andrei BALEANU, Valeriu RIPEANU, Mircea SIMIONESCU, Ion CIUCHI, Radu CONSTANTINESCU, Luiza CRISTESCU**